

**INSTYTUT
EMERYTALNY**

**Ogólnoeuropejski Indywidualny
Produkt Emerytalny – kto dostanie
„europejską emeryturę”?**

Lipiec 2023

Spis treści

O opracowaniu.....	2
Kapitałowa część systemu emerytalnego.....	3
Uwarunkowania wprowadzenia OIPE.....	4
Oszczędzanie w OIPE.....	5
Świadczenia z OIPE.....	6
Podsumowanie.....	7

O opracowaniu

Największą systemową nowością emerytalną 2023 roku w Polsce jest Ogólnoeuropejski Indywidualny Produkt Emerytalny (OIPE). Nowe europejskie dziecko systemu, które w najbliższych miesiącach może na trwale zagościć w portfelach oszczędnościowych nad Wisłą i Odrą. Jest niezwykle trudno przewidzieć jaką popularnością będą się cieszyły w naszym kraju produkty OIPE. Co więcej nie wiadomo czy i ile podmiotów rynku finansowego będzie je oferowało. Ale nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju produkt, w pewnym stopniu stanowiący zalecenie czy wskazówkę, ze strony Unii Europejskiej, jest przyszłością. Warto się na nią przygotować.

Dlatego też w niniejszym opracowaniu, przygotowanym przez ekspertów Instytutu Emerytalnego dr Antoniego Kolka oraz dr Marcina Wojewódkę podjęto próbę scharakteryzowania OIPE jako produktu długoterminowego oszczędzania w Polsce.

dr Antoni Kolek
Prezes
Instytutu Emerytalnego

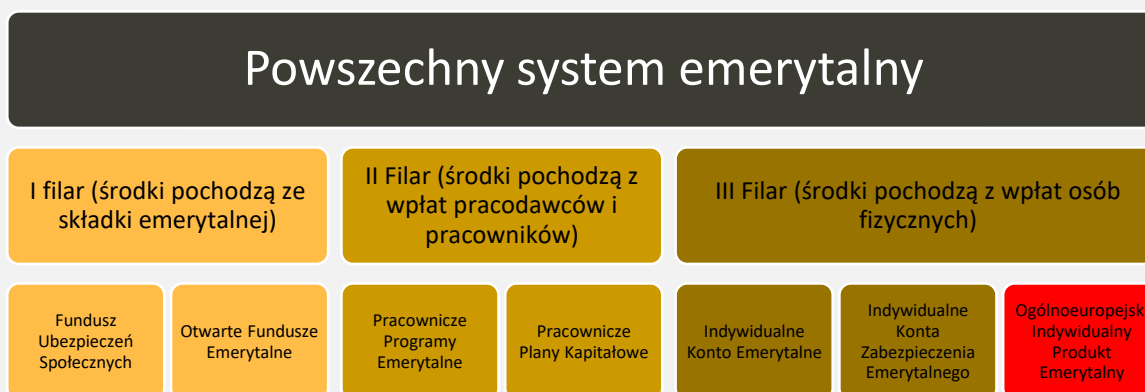
dr Marcin Wojewódka
członek zarządu Instytutu
Emerytalnego

Kapitałowa część systemu emerytalnego

Powołany do życia od 1999 roku i modyfikowany przez ostatnie 23 lata system emerytalny zakłada oparcie świadczenia emerytalnego o wypłatę środków z trzech filarów. Wypłata świadczenia z pierwszego filara realizowana jest z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do którego trafiają środki z obowiązkowej składki na ubezpieczenie emerytalne. Co ważne, część składki emerytalnej przez określony czas może być zarządzana przez Otwarte Fundusze Emerytalne. Wypłata środków w drugiego filara zależy od faktu oszczędzania w Pracowniczym Programie Emerytalnym, lub Pracowniczym Planie Kapitałowym, z kolei uzyskanie świadczenia uzależnione jest od oszczędzania w ramach Indywidualnego Konta Emerytalnego, czy Indywidualnego Konta Zabezpieczenia Emerytalnego.

Należy podkreślić, że jedynie uczestnictwo w pierwszym filarze ma charakter obowiązkowy, II i III filar systemu ze względu na dobrowolność uczestnictwa wykorzystywany jest jedynie przez niewielką część uprawnionych. O ile I filar ma charakter ubezpieczeniowy i w przeważającej części repartycyjny (OFE - kapitałowy), o tyle II oraz III filar systemu można przyporządkować jako kapitałową część systemu emerytalnego. Należy zatem stwierdzić, że nowe rozwiązanie jakim jest Ogólnoeuropejski Indywidualny Produkt Emerytalny stanowić będzie część III filara, a jego specyfiką będzie kapitałowa formuła funkcjonowania.

Wykres 1. Schemat systemu emerytalnego w Polsce od 2023 roku po wprowadzeniu OIPE

Źródło: opracowanie własne

Prawną podstawę funkcjonowania OIPE stanowi Rozporządzenie 2019/1238, które określa ramy stworzenia nowego produktu zabezpieczenia emerytalnego w ramach III filara systemu emerytalnego. Konieczność uregulowania OIPE w polskim porządku prawnym wiąże się z uchwaleniem ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym.

W opinii projektodawców ustawy o OIPE nowy produkt emerytalny może przyczynić się do rozwoju płynnych i wydajnych rynków kapitałowych Unii Europejskiej, pobudzających inwestycje i wzrost gospodarczy w UE. Co więcej, projektodawcy wskazali, że w celu zapewnienia swobody przepływu osób w UE konieczne jest skutecznie funkcjonowanie wewnętrznego rynku emerytur

indywidualnych. Dzięki temu możliwe będzie poszerzenie oferty indywidualnych produktów emerytalnych dostępnych w Polsce.

Uwarunkowania wprowadzenia OIPE

Liczba osób oszczędzających w kapitałowej części systemu emerytalnego zwiększyła istotnie się po 2019 roku gdy wprowadzono Pracownicze Plany Kapitałowe. Jednak nadal mniej niż 3 mln osób posiada oszczędności w II i III filarze systemu. Wskazane w tabeli 1. dane nie podlegają sumowaniu, bo jedna osoba może mieć więcej niż jeden produkt długoterminowego oszczędzania.

Tabela 1. Liczba osób uczestniczących w kapitałowej części systemu emerytalnego

	Liczba uczestników na koniec 2022 roku
Pracownicze Programy Emerytalne	około 600 tys. osób
Pracownicze Plany Kapitałowe	około 2 mln osób
Indywidualne Konta Emerytalne	800 tys. osób
Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego	474 tys. osób
Otwarte Fundusze Emerytalne	15 mln osób

Źródło: dane KNF

Funkcjonujący od blisko ćwierćwiecza system emerytalny opiera się przede wszystkim na I filarze. Aktywa zgromadzone w II i III filarze stanowią niespełna 53 mld zł co oznacza, że stanowią około 1/3 aktywów OFE oraz zaledwie 1% łącznych zobowiązań ZUS (około 5 000 mld zł)

Tabela 2. Wartość aktywów w kapitałowej części systemu emerytalnego

	Wartość aktywów na koniec 2022 roku
Pracownicze Programy Emerytalne	około 20 mld zł
Pracownicze Plany Kapitałowe	12 mld zł
Indywidualne Konta Emerytalne	14,1 mld zł
Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego	6,6 mld zł
Otwarte Fundusze Emerytalne	156 mld zł

Źródło: dane KNF,

Wskazane informacje mogą świadczyć o nikłym poziomie rozwoju kapitałowej części systemu emerytalnego. Jak wskazano wcześniej w zamyśle twórców systemu emerytalnego z 1999 roku system emerytalny miał opierać się na trzech filarach, jednak do tego nie doszło i obecnie można mówić jedynie o marginalnym udziale produktów kapitałowych w zabezpieczeniu emerytalnym w Polsce. Na dzień dzisiejszy nie sposób przewidzieć, czy OIPE będzie elitarnym produktem dla tysięcy osób, czy też powszechnym dla milionów.

Oszczędzanie w OIPE

Możliwość oszczędzania w OIPE

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami możliwość przystąpienia do oszczędzania w OIPE już od 15 roku życia, pod warunkiem, że dana osoba pracuje, lub od 18 roku życia niezależnie od statusu na rynku pracy. Co ważne, oszczędzający ma prawo do posiadania tylko jednego rachunku (subkonta), na którym gromadzi on środki, jednak może równolegle posiadać IKE oraz IKZE.

Charakter środków w OIPE

Nie ulega wątpliwości, że środki gromadzone w OIPE są prywatną własnością oszczędzającego. Środki podlegają dziedziczeniu, a oszczędzający może wskazać osobę, czy osoby uprawnione, która otrzymają środki po śmierci oszczędzającego.

Dostawcy OIPE

Dostawcami produktu OIPE mogą być: banki, instytucje kredytowe, zakłady ubezpieczeń, instytucje pracowniczych programów emerytalnych, firmy inwestycyjne, spółki inwestycyjne lub zarządzające, zarządzający alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi. W połowie 2023 roku pierwsi potencjalni oferenci rozpoczęli przygotowania produktowe w zakresie OIPE.

Limit wpłat na OIPE

Roczny limit wpłat na OIPE będzie stanowił kwotę odpowiadającą 3-krotności przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok (podobna wysokość kwoty wpłat na IKE w roku 2023 wynosi 20 805 zł – 3x 6395 więc takiej samej kwoty w 2023 roku należy się spodziewać w przypadku OIPE). Kwota ta wzrośnie w 2024 roku.

Zarządzanie aktywami i polityka inwestycyjna

Oszczędzający w OIPE sam wybiera instytucje finansową zarządzającą środkami OIPE, a następnie ma możliwość zmiany instytucji finansowej na zasadzie wypłaty transferowej. Co ważne, projektodawcy przewidzieli limit kosztów i opłat związanych z prowadzeniem OIPE, który będzie wynosił limit 1 proc. zgromadzonego kapitału. Nad funkcjonowaniem OIPE w zakresie rejestracji produktów, oferowania oraz dystrybucji produktu czuwać będzie Komisja Nadzoru Finansowego.

Transakcje transgraniczne

Zgodnie z transgranicznym charakterem OIPE przewidziano, że oszczędzający, należy wskazać, że przewagą OIPE będzie możliwość inwestowania transgranicznego, a także możliwość dokonywania wpłat na wybrane OIPE zarówno, gdy oszczędzający będzie mieszkać w Polsce jak i w innym kraju UE.

Świadczenia z OIPE

Wypłata środków z OIPE

Projektowane regulacje dotyczące OIPE zakładają zwolnienie dochodów uzyskanych z tytułu gromadzenia oszczędności w ramach OIPE z podatku dochodowego od osób fizycznych po osiągnięciu 60 roku życia albo po nabyciu uprawnień emerytalnych, ukończeniu 55 lat i spełnieniu jednego z dodatkowych warunków:

- zasileniu subkonta co najmniej w pięciu dowolnych latach lub
- dokonaniu ponad połowy wartości wpłat nie później niż na pięć lat przed dniem złożenia wniosku o wypłatę.

Otrzymanie środków z OIPE następować będzie w formie wypłaty zgromadzonych środków w formie jednorazowej lub w ratach. W przypadku dokonania pierwszej wypłaty oszczędzający nie będzie miał już możliwości dalszego zasilania subkonta OIPE.

Opodatkowanie środków w OIPE

Mając na uwadze, przepisy europejskie¹ projektodawcy wskazali, że w przypadku OIPE zastosowanie znajdą ulgi podatkowe wzorowane na indywidualnych kontach emerytalnych. Dlatego też przyjęto, że wpłaty na subkonto OIPE będą pochodziły ze środków oszczędzającego po opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, natomiast zwolnione z opodatkowania będą dochody uzyskiwane z inwestycji w czasie oszczędzania, jak i dochód związany z wypłatą środków z konta lub subkonta (ang. model T-E-E). Oznacza to, że zakładane jest zwolnienie z podatku dochodów generowanych w czasie oszczędzania na subkoncie OIPE, jak i dochodów powstałych w czasie gromadzenia w momencie wypłaty środków z takiego subkonta, po zrealizowaniu celu oszczędzania jako świadczenia emerytalnego.

¹ Rozporządzeniu 2019/1238 oraz zalecenia Komisji Europejskiej z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie traktowania pod względem podatkowym indywidualnych produktów emerytalnych,

Podsumowanie

Kryterium	Specyfika OIPE
Możliwość oszczędzania	Od 15 roku życia w przypadku osób pracujących lub od 18 roku życia w przypadku pozostałych osób
Charakter środków	Prywatne
Dostawcy OIPE	banki, instytucje kredytowe, zakłady ubezpieczeń, instytucje pracowniczych programów emerytalnych, firmy inwestycyjne, spółki inwestycyjne lub zarządzające, zarządzający alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi
Roczny limit wpłat	3-krotność przeciętnego wynagrodzenia
Polityka inwestycyjna	Ustalana indywidualnie, zależna od wybranej formy oszczędzania
Transakcje transgraniczne	możliwość dokonywania wpłat na wybrane OIPE zarówno, gdy oszczędzający będzie mieszkać w Polsce jak i w innym kraju UE.
Zasady wypłaty	Po 60 roku życia albo po 55 roku życia po spełnieniu warunków
Opodatkowanie środków	Zwolnienie z „podatku Belki”, brak podatku od wypłat

**INSTYTUT
EMERYTALNY**

**Instytut Emerytalny sp. z o. o.
ul. Solec 38 | 00-394 Warszawa**

biuro@instytutemerytalny.pl
www.instytutemerytalny.pl